
STUDIU PRIVIND STAREA DE CONSERVARE A MONUMENTULUI FUNERAR C. D. ARICESCU - CIMITIR FLĂMÂNDA – CÂMPULUNG - MUSCEL

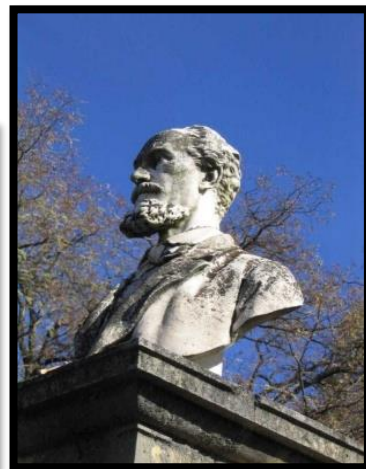
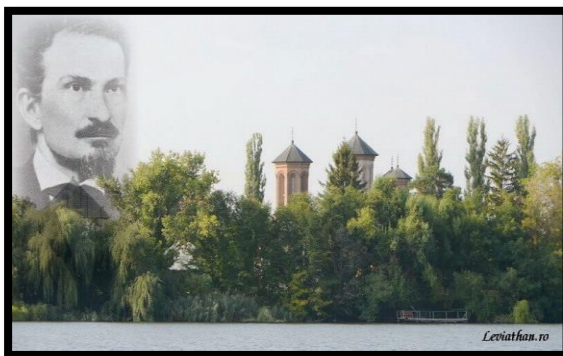
Rodica NIȚU*

Cuvinte cheie: *Personalitate, diagnoză, degradare, întreținerea curentă a monumentului.*

Keywords: *Personality, diagnosis, degradation, current maintenance of the monument.*

Abstract

The paper presents an analysis of the degradation of the C.D. Aricescu funerary monument, located in the neighbourhood of the Flămânda church, on the hill of the same name. The degradation or alteration of its initial state is the response of the matter to the passage of time, mainly to the action of various physical, chemical or biological degradation agents. The analysis of these degradations is particularly complex, but at the same time, it is the only possibility to know and remedy them, knowing that successive degradation can damage the actual existence of the architectural edifice.

**Biserica Flămânda - Bustul lui C.D. Aricescu - monument funerar, amplasat în
fața bisericii Flămânda, alea personalităților.**

---

* Conservator, Muzeul Municipal Câmpulung.

Istoric, prozator, dramaturg, poet, publicist și om politic, C. D. Aricescu vede lumina zilei la Câmpulung Muscel, la 18 martie 1823¹, într-o familie înstărită, burgheză, fiind fiul serdarului Dimitrie Aricescu și al Elenei Chiliașu. Este îndrumat mai întâi de dascăli greci, își continuă studiile la școala românească din orașul natal² și la Colegiul Sf. Sava din București, între anii 1837 - 1844, unde la secția *umanioare*, erau profesorii Petrache Poenaru, Florian Aaron și Costache Aristia³.

Activează în mai multe domenii precum, inginer de poduri și șosele, copist la Ministerul de Finanțe în anul 1847, director al Arhivelor Statului, în perioada 1869 - 1876, revizor școlar (1877 - 1879), director al Domeniilor Statului și al Tipografiei (Imprimeriile Statului), avocat, redactor și administrator al ziarelor *Român*, *Pressa și Buciumul*, colaborator al mai multor publicații cum ar fi *Reforma*, *Naționalul*, *Trompeta Carpaților*⁴ sau *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, director al internatului Matei Basarab din Câmpulung.

C.D. Aricescu activează ca revoluționar pașoptist, lucru care l-a costat luni de detenție la Snagov (1850) și Văcărești (1863). Cele trei poezii *Adio la Colegiul Sf. Sava*, *Odă la Grecia* și *Marșul Libertății* sunt cele care-i aduc detenția, iar perioada de condamnare o mare suferință tatălui său, care neînțelegând marea importanță istorică a evenimentelor politice și nici evoluția societății, îi scrie dojenindu-l: „*Tu o să te prăpădești în închisoare, fiind slab și pipernicit și biata maică-ta se topește, fiind pătimașă, dornică și fricoasă. Dumnezeu să te scape și din asta și să-ți dea minte, că deși ești de 27 de ani la primăvară, dar minte n-ai nici cât un copil de 7*”⁵. Ca deputat în Adunarea ad-hoc (1857) de la București, desfășoară o intensă activitate unionistă, fiind secretar al comitetelor locale și coordonatorul celui din Câmpulung-Muscel⁶.

În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, este deputat și susținător înfocat al politicii reformatoare a domnului.

Debutază în 1846 în *Curierul românesc* și publică mai multe poezii cu iz revoluționar: *Rugă libertății* sau *Libertate României*, *Adio la colegiul Sf. Sava*⁷ și un volum de *Memorii*, scrise în detenția de la Snagov. Editează mai multe volume de versuri, scrie despre viața monahală, făcând mai multe observații critice la adresa acesteia. C.D. Aricescu este autor al unor piese de teatru cu caracter satiric, patriotic, educativ, cele mai multe reprezentate la teatrul pe care l-a fondat la Câmpulung (1846)⁸ dar și în alte orașe, precum și la Teatrul Național din București. *Trupa de teatru* organizată și condusă de C. D. Aricescu, și-a desfășurat activitatea artistică, cu întreruperi, până în anul 1859, având pe lângă obiectivul principal de creare a unei

¹ Ion Cruceană, *Momente și figuri argeșene*, I, Palatul Culturii, Pitești, 1980, p. 11.

² Pe vremea aceea se numea școala națională și era condusă de Dumitru Jianu - primul dascăl al școlii, originar din Grojdibod - Romanaiți, presupus frate al lui Iancu Jianu, renumitul căpitan de haiduci.

³ Ion Cruceană, *Momente și figuri argeșene*, I, Palatul Culturii, Pitești, 1980, p. 11.

⁴ <https://en.calameo.com/read/0012181716e43fad07183>, Grigore Constantinescu, *Câmpulung Muscel Ansamblul Medieval Modern*, p. 116.

⁵ Ion Cruceană, *Momente și figuri argeșene*, I, Palatul Culturii, Pitești, 1980, p. 12 - 13.

⁶ <https://en.calameo.com/read/0012181716e43fad07183>, Grigore Constantinescu, *Câmpulung Muscel Ansamblul Medieval Modern*, p. 94.

⁷ Ion Cruceană, *Momente și figuri argeșene*, I, Palatul Culturii, Pitești, 1980, p. 11.

⁸ <https://en.calameo.com/read/0012181716e43fad07183>, Grigore Constantinescu, *Câmpulung Muscel Ansamblul Medieval Modern*, p. 117.

adevărate școli de morală patriotică și un alt obiectiv, social, deoarece cu puținii bani ce rămâneau după acoperirea cheltuielilor, erau ajutați copiii orfani și văduvele de război. Reprezentația de debut a avut loc cu piesa *O soarée la mahala*, a lui Costache Caragiali. Apoi joacă comedia în două acte *Coconul Panaiotache*, pe care a scris-o Constantin D. Aricescu însuși și în care tot el juca rolul principal⁹.

Reprezentațiile teatrale organizate de către C. D. Aricescu aveau loc, la început în casa părinților săi, apoi în *Casa Moraitului*, mai apoi în casa lui Dimitrie Rucăreanu. În toate trei locațiile fusese amenajată mai întâi *sala de spectacol* cu scenă prevăzută cu cortină și scaune sau bănci pentru spectatori, costumele fiind împrumutate de pe la diferiți cetățeni ai urbei. Trupa artiștilor amatori câmpulungeni a interpretat, cu predilecție, *comedii satirice*, în scurtă vreme ajungând să fie cunoscută, în împrejurimi, la Pitești și București, unde a fost invitată să dea reprezentații¹⁰. Iată ce spunea C.D. Aricescu în *Memoriile sale*, care constituie primul document autorizat privitor la teatrul din Câmpulung¹¹.....*junii câmpulungeni ca să-și întrebuinteze timpul cu folos pentru dânșii și ceilalți au improvizat, ca prin farmec, un teatru în miniatură, un teatru de societate, o adevărată școală de morală patriotică, la care au luat parte toți junii gratis; cu modesta plată a intrării se acopereau cheltuielile serale și se ajutau orfanii și văduvele de război.*

Ca istoric, elaborează prima monografie a orașului său natal, *Istoria Câmpulungului, prima reședință a României* (1855 - 1856). Publică, într-un volum, mai multe documente referitoare la revoluționarii pașoptiști: *Capii revoluțiunii de la 1848, judecați prin propriile acte* (1866), *Istoria revoluțiunii de la 1821* (1874), prima monografie a mișcării de la 1821 - *Istoria revoluțiunii române de la 1821*, care este considerată cea mai importantă lucrare a sa în domeniul istoriei¹², în care un rol important îi este rezervat inițiatorului Tudor Vladimirescu, *Corespondența secretă și acte inedite ale capilor revoluțiunii de la 1848*, în trei volume (1873 - 1874). Dintre lucrările memorialistice pot fi amintite: *Memoriile mele*, *Biografia mea*, *Procesul și exilul meu la Snagov*. Pașoptist din eșalonul doi al literaturii române, spirit extrem de cultivat, plin de idei novatoare, C.D. Aricescu a fost atent la mișcarea literelor și mentalităților epocii, activismul său fiind dublat de o înțelegere specifică a militantismului scriitoricesc.

Este unul dintre cei mai aprinși publiciști ai vremii afirmându-și încrederea în progres, pledează pentru democratizare și moralitate, apără drepturile țăranilor și are opțiuni antimonarhice. Încurajat de Ion Heliade - Rădulescu, un mentor literar generos, el publică, în chiar anul debutului în presă și cel dintâi volum de versuri - *Câteva ore de colegiu* (1846). Tânărul scriitor versifică într-o manieră pretențioasă, cu o sentențiozitate greoaie, multe dintre motivele romantice consacrate, cum va face și în *Arpa română* (1852) sau *Lyra* (1858). Poemul epitalamic *Florica* (1847), având ambiția transpunerii unei iubiri ideale, este o superficială proză rimată. Prin temperament și prin

⁹ Ion Cruceană, *Momente și figuri argeșene*, I, Palatul Culturii, Pitești, 1980, p. 12.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Anca Costa – Foru, *Contribuția lui C. D. Aricescu la dezvoltarea teatrului românesc*, în „Studii și cercetări de istoria artei”, 1 - 2, 1954, p. 227.

¹² Vasile Maciu, *Activitatea istoriografică a lui C.D. Aricescu, Societatea de științe istorice și filozofice din RPR*, București, 1957, p. 54.

experiență, C. D. Aricescu este mai degrabă un adept al liricii militante, cu sursa în evenimentele timpului. Scrie *Marșul libertății* - 1850, *Mircea, Hora Unirii*, numeroase alegorii, fabule, satire, pamflete, balade istorice care în lipsa unui sigiliu de originalitate, întrețineau doar un climat literar specific. Târziu, în 1884, mizând pe valoarea documentară a unor astfel de producții, va publica într-o antologie, *Satire politice* care au circulat în public, manuscrise și anonime, între anii 1840 - 1866, scrieri aparținând mai multor autori.

Având calități de dramaturg, C.D. Aricescu include în repertoriul teatrului pe care îl înființase la Câmpulung¹³ și comedii proprii, cum ar fi *Coconul Panaiotache*, *Neaga rea* sau *Găina cântă, nu cocoșul*, *Boierul Vlăduță* sau *Ș-a spart dracul opincile*, *Peștorul (Samsarii de căsătorii)*¹⁴. Romanul *Misterele căsătoriei*, apărut în trei volume (1861 - 1886), împrumută idei și aforisme din *La Physiologie du mariage* de Balzac, din Michelet, din J.J. Rousseau și mulți alții, clișee din romanele lui E. Sue și Paul de Kock, într-o încercare, până la urmă ilară, de a alcătui un îndreptar și de a găsi o cheie pentru bunul mers al căsniciei. Ca și la alți prozatori ai secolului, moravurile sociale sunt adesea surprinse adecvat. La vârsta de 63 de ani, după o viață agitată, dar frământată permanent de dragostea de a-și sluji patria cu cea mai nobilă armă, scrisul, C.D. Aricescu, se stinge din viață la București, la data de 18 februarie 1886, fiind înmormântat în orașul său natal, în fața bisericii de pe dealul Flămânda, unde încă din 1862 își manifestase dorința să i se odihnească *țărâna*.

Biserica Flămânda/Monumentul funerar C.D. Aricescu.

În fața *Bisericii Miresei* din Câmpulung - *Biserica Flămânda*, există câteva monumente funerare, opere de arhitectură aparținând unor personalități ale vremii, realizate de sculptori de renume. Lângă capela bisericii, de peste 100 de ani pe partea dreaptă a aleii ce duce spre intrarea în biserică, se află monumentul personalității câmpulungene C.D. Aricescu.

¹³ <https://en.calameo.com/read/0012181716e43fad07183>, Grigore Constantinescu, *Câmpulung Muscel Ansamblul Medieval Modern*, p. 117.

¹⁴ *Ibidem*.

Corpul - postament este realizat din calcar numulitic de Albești¹⁵, iar bustul din marmură albă, operă a sculptorului Carol Storck (1854 - 1926)¹⁶. Corpul - postament are formă de trunchi de piramidă, având baza mare de 1,21/1,21 m, baza mică pe care este așezat bustul 0,60/0,60 m, cu înălțime totală de 3,35 m, din care bustul are înălțimea de 0,70 m și lățimea de 0,60 m, fiind așezat pe o bază cu dimensiunile 0,28/ 0,28 m.

Pe fațetele monumentului se află mai multe inscripții: la bază pe partea vestică este încrustat textul „*Aci repauzează pentru eternitate, după a sa dorință, Constantin D. Aricescu, născut în anul 1823 martie 18 și mort la anul 1886 februarie 18.*” Pe aceeași fațetă cu greu se pot descifra versurile: *A ta creastă Flămândă cu flori profumătoare/Cu al păsărilor cîmtu/Doresc parmassu, iubite, doresc cu înfocare/Să fii al meu mormântu/ C.D.Aricescu.* Mai sus este realizat în relief un blazon.

Pe fațeta dinspre miazăzi sunt dăltuite versurile: *Ve recomandu dară/Voi tutulor/Virtutea tezaur sfânt nemuritor/Aici totul ne lasă la al nostru mormânt/Un vissu fiind toate/Pe acest pământ.* Pe fațeta dinspre est, spre biserică la baza postamentului este încrustat textul cu numele celor care au ridicat monumentul: *Acest monument s-a ridicat anul 1890 noembrie de către socia sa Iulia C. Aricescu născută Ciocîrdia fii sei Constantin C. Aricescu, Dimitrie, Teodor și fucele sale Elena Munteanu, Maria Gregoriade, Florica Oprescu.* Mai sus este reliefată o cruce.

După datele înscrise pe postament la dorința familiei, monumentul a fost ridicat în anul 1890, autorul operei fiind sculptorul de origine germană, stabilit în București, Carol Storck (1854 - 1926). În anul 1865, în cadrul Școlii de Arte Frumoase din București, se înființează catedra de sculptură al cărei prim dascăl avea să fie sculptorul Karl Storck. Această etapă a însemnat un punct important în cadrul familiei sculptorului Storck. Karl Storck (1826 – 1887) este tatăl lui Carol și al lui Frederic Storck, sculptori ce animează sfârșitul de veac XIX și începutul de veac XX al sculpturii moderne românești¹⁷. În anul 1880, tatăl său îl cheamă pe Carol la București, în vederea colaborării la încheierea unei comenzi. Arta sa îl impune rapid printre reprezentanții de marcă ai sculpturii moderne și mai ales ai statuarelor civile și ai statuarelor

¹⁵ Localitate atestată documentar încă din anul 1572/(7080) ianuarie 19, conform Documenta Romaniae Historica B. Țara Românească, volumul VII, doc 84.

¹⁶ Carol Storck (prenumele de botez Johann Ludwig Carl) s-a născut în 10 mai 1854 și a murit în 25 august 1926 la București. Este fiul din prima căsătorie a sculptorului Karl Storck (1826 - 1887) cu Clara Ihm (1852 - 1864) originară din Hanau. Studiază sculptura la Florența și la Philadelphia, după care se întoarce în România pentru a lucra în atelierul tatălui său. Formează împreună cu tatăl și fratele său o familie artistică reprezentativă pentru începuturile sculpturii românești, cea mai tânără dintre artele plastice de la noi, reprezentant al stilului academist și al realismului-naturalist. La începuturile ei, sculptura românească avea ca obiectiv reprezentarea tridimensională în materiale durabile fie a busturilor și portretelor de personalități politice și culturale, fie realizarea unor statui alegorice destinate arhitecturilor reprezentative, fie crearea unor monumente funerare ale oamenilor de seamă ai epocii. Carol Storck le include pe toate acestea în activitatea sa de sculptor. Astfel, statuile alegorice ce împodobesc Palatul de Justiție din București, statuia lui Carol Davila, executată în bronz, statuile lui Theodor Aman, Dimitrie Bolintineanu, Iulia Hașdeu, pentru a enumera doar câteva dintre ele, poartă semnătura lui Carol Storck, constituind totodată adevărate documente vizuale, menite să păstreze vie în contemporaneitate chipurile unor personalități de odinioară. Carol Storck a lucrat în marmură și bronz cu reală măiestrie, conferind distincție și monumentalitate operelor sale.

¹⁷ Adriana Botez - Crainic, *Arta românească modernă și contemporană (Manual de istoria artelor plastice)*, Editura Sigma, București, 2000, p. 37.

monumentelor funerare din Cimitirul Bellu. Opera sa cuprinde trei secțiuni: portrete, statuara monumentală și monumentele funerare. Deși abordarea sa este una de tip Neoclasicist, amprenta proprie se distinge prin interpretarea liberă, subliniată de trăirile afective ale personajelor sau de latura dramatică a acestora. Dintre portretele personalităților vremii pot fi exemplificate busturile lui: Constantin Aricescu, Theodor Aman, Bogdan Petriceicu Hașdeu. Monumentele sale funerare se regăsesc atât în cimitirul Bellu din București, cimitirul Sineasca din Craiova¹⁸, precum și la Câmpulung, cimitirul Flămânda, monumente realizate din bronz sau marmură¹⁹.

Monumentul funerar studiat se află într-o stare de conservare precară, atât corpul - postament, cât și bustul având nevoie de intervenție de conservare - restaurare. În zona dealului Flămânda de-a lungul timpului s-au produs alunecări de teren, ceea ce poate explica modificarea poziției de verticalitate a monumentului. Înclinat spre sud, monumentul prezintă pe partea sudică o mare crăpătură transversală. Corpul monumentului realizat din calcar numulitic de Albești, este acoperit aproape în totalitate de cruste biotice de alge și licheni, de mușchi. De asemenea prezintă multiple desprinderi de material, exfolieri multiple constând în desprinderea sub formă de felii subțiri, a două sau mai multe straturi, diferite ca dimensiune și formă. În anumite zone sunt prezente desprinderi granulare de rocă la cea mai mica solicitare mecanică, ceea ce înseamnă o scădere a rezistenței mecanice originale a materialului și o creștere a porozității. Pierderile de material pot fi datorate unor eroziuni prin rodare, sau unor agresiuni fizice. Roca de acest tip - calcarul numulitic, având o porozitate mai accentuată decât alte roci, expusă factorilor de mediu precum, ploi, zăpezi, agresiuni eoliene sau umane, radiațiilor solare, este predispusă deteriorărilor vizibile, căpătând o patină care implică o deteriorare vizibilă a monumentului, dar implicit o modificare vizibilă a culorii originale a materialului. Toate acestea schimbă aspectul vizual al ansamblului.

Datorită factorilor de mediu, a intemperiilor, perioadei lungi de expunere și bustul asemeni corpului edificiului, a suferit modificări majore, mai ales cromatice, datorate acoperirii cu straturi succesive de natură organică, numit de restauratori crustă neagră. Acest tip de degradare, se produce gradual în timp și ajunge până la câțiva milimetri. Pe rocile bogate în calcit, cum este marmura, care vin în contact cu atmosfera umedă, poluată cu dioxid de sulf, crusta neagră se instalează și avansează cu mare ușurință, contrastează puternic cu culoarea originală a rocii, diminuând astfel valoarea estetică a operei. De asemeni pe suprafața litică sunt prezente și depuneri de crustă carbonatică, provenită din apa de ploaie sau topirea zăpezii, înprăștiindu-se ca o peliculă continuă și relativ uniformă.

Depunerile de praf, în compoziția cărora se găsesc de obicei particule mici de cuarț și filosilicați, mai pot conține și alte cristale provenite din mortarele de var, fibre vegetale, dar care nu pot fi identificate decât printr-un examen microscopic. Și acestea pot produce o ușoară cimentare a peliculelor combinate și implicit o aderență mai puternică de stratul litic, grăbind reacțiile de degradare a stratului suport. Pornind de la modificările cromatice datorită multiplelor depuneri de microorganisme, culoarea

¹⁸ *Ibidem*, pp. 39 – 40.

¹⁹ Marmura provenea din străinătate, posibil din Germania sau zona Mediteraneană.

naturală a materialului respectiv culoarea albă, s-a transformat în brun spre negru, cu mici porțiuni deschise în zonele mai puțin expuse.

Datorită poziției, neavând posibilitatea contactului direct cu bustul nu mi-am putut da seama de granulația materialului petrografic. De asemeni nu am avut posibilitatea pentru stabilirea compoziției mineralogice a marmurei și a compoziției chimice. Examinarea cu ochiul liber mi-a permis o evaluare sumară a situației. Examinarea în situ, cu ochiul liber, fără alte instrumente, nu mi-a permis o apreciere mai amplă a degradărilor. Desigur că din punctul meu de vedere ar trebui luate probe înainte de intervenție, iar intervenția să fie realizată de un specialist restaurator. De remarcat este faptul că acest monument funerar este înscris în lista monumentelor istorice, la poziția 855. AG-III-m-B-13867, ceea ce îi conferă un statut special și la nivel de intervenție.

Procesele de degradare ale materialului litic sunt foarte complexe, depinzând pe de o parte de caracteristicile fizico-chimice și mineralogice specifice fiecărui tip de piatră, în cazul de față fiind folosite două tipuri de rocă, calcar numulitic și marmură albă, iar pe de altă parte de natura, intensitatea și frecvența factorilor agresivi și posibilele interacțiuni ale acestora.

De-a lungul timpului s-au emis ipoteze multiple, considerându-se că principalii factori agresivi implicați în procesele de degradare sunt cei de natură fizică (variații de temperatură, îngheț, etc.). Experiențele specialiștilor în materie, tind să acorde prioritate explicării fenomenelor de degradare pe baza acțiunilor de natură chimică și chiar biologică. Conform studiilor de specialitate, în cazul pietrei se disting trei grupe mari de acțiuni generatoare de degradări: acțiuni fizice (variații termice, de umiditate, acțiuni mecanice, acțiuni eoliene), acțiuni chimice (alterări ale silicaților, carbonaților, mineralelor de fier), acțiuni biologice (macro și micro-organisme). Toate aceste tipuri de degradare pot fi observate în cazul studiat, degradări care pot fi observate și în materialul fotografic.

Orice intervenție asupra unui bun cultural clasat se face numai pe baza și cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii sau, după caz, serviciile publice deconcentrate ale acestuia (Legea Nr. 422 din 18 iulie 2001, republicată, privind protejarea monumentelor istorice, art. 23).

Degradări semnalate, postament și bust Relevu fotografic

- ✓ depuneri aderente, atac biologic, cruste negre și eroziuni datorate intemperiilor, eroziuni și lacune, atac biologic prezent pe întreaga suprafață.
- ✓ licheni în faze diferite de dezvoltare.
- ✓ Datorită fenomenului de îngheț - dezgheț suprafața pietrei prezintă diferite forme de pierdere a coeziunii și a adeziunii.
- ✓ Exfolierile multiple constau în desprinderea paralel cu planul de stratificație a molonului, a doua sau mai multe straturi.

- ✓ Dezagregarea și coroziunea prin dezagregare. Cauza principală - dizolvarea selectivă a cimentului dintre granule.

Propuneri

- Îndepărtarea crustelor negre prin microsablare.
- Aplicarea tratamentelor de biocidare, în vederea îndepărtării agenților biologici.
- Refacerea mortarelor de rost dintre moloane.
- Îndepărtarea depunerilor aderente urmată de chituirea la nivel a lacunelor și a rosturilor lipsă.
- Îndepărtarea depunerilor aderente, prin metode chimice.
- Îndepărtarea depunerilor aderente prin gommage.
- Îndepărtarea intervențiilor necorespunzătoare.
- Chituire cu mortare de restaurare, întregire volumetrică.
- Întreținerea curentă a monumentului.

BIBLIOGRAFIE

- Botez - Crainic, Adriana, *Arta Românească Modernă și Contemporană (Manual de istoria artelor plastice)*, Editura Sigma, București, 2000.
- Cruceană, Ion, *Momente și figuri argeșene*, I, Palatul Culturii, Pitești, 1980.
- Oprescu, Gheorghe, *Fritz Storck*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955.
- *Studii și cercetări de istoria artei*, 1 - 2, Editura Academiei RPR 1954.
- Maciu, Vasile, *Activitatea istoriografică a lui C.D.Aricescu*, *Societatea de științe istorice și filozofice din RPR*, București, Editura Academiei RPR, 1957.
- <https://en.calameo.com/read/0012181716e43fad07183>, Grigore Constantinescu, *Câmpulung Muscel Ansamblul Medieval Modern*.